

9 oktober 2024

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

De Ad-Specialist (nieuwe en smalle route mbo-hbo: een voorstel)

1 Inleiding

Er wordt links en rechts in de wandelgangen gesproken over plannen voor het verkorten van de leerroute mbo-hbo, mede kijkend wat deze regering allemaal zoal bij elkaar heeft gezet rond het onderwijsstelsel. Zo zouden er sneller meer vakmensen op diverse niveaus op de arbeidsmarkt kunnen instromen – of desnoods kunnen worden omschoold, in samenhang daarmee.

In het verleden zijn al pogingen gedaan om dergelijke leerroutes vorm te geven en ook formeel vast te leggen. Begin deze eeuw werden er ‘verwante mbo-hbo-koppels’ beschreven en vastgelegd, met als kenmerk dat de hbo-bacheloropleiding een jaar moest worden ingekort voor een bepaalde mbo-instroom. Deze aanpak was een kort leven beschoren, onder meer door het voortdurend zelfstandig moeten sleutelen aan de betrokken opleidingen, daarmee aantoonende dat deze vorm van koppelen toch eigenlijk niets anders dan een keurslijf is (en doel van een bezuiniging...). Het heeft in ieder geval laten zien dat ‘verkorten’ door te ‘versnellen’ op zo’n wijze niet de beste aanpak is, gelet op de eisen die aan beide sectoren worden gesteld en waaraan de instellingen simpelweg dienen te voldoen.

Het moet dus sowieso anders – als dat kan en mag via een scherpe aanpassing van de wetgeving voor het mbo en hbo, in goede gezamenlijkheid. Het kan uiteraard nog steeds via het geven van vrijstellingen aan geschikte mbo’ers voor bepaalde vakken van de Ad of Bachelor, als ze direct doorstromen (of op basis van werkervaring als deeltijd wordt gevolgd). Maar dat is veel te willekeurig, ook al omdat het verlenen van vrijstellingen altijd een persoonlijk proces behelst, en geen generieke regeling mag betreffen.

Hier een provocatief voorstel, kort en puntsgewijs beschreven. We spreken eigenlijk hiermee OCW aan maar wellicht is er een groepje dat een en ander kan uitwerken. Omdat we de Associate degree als hbo-opleiding nemen, voelt het Overlegplatform Ad’s zich mogelijk direct aangesproken...

2 Nieuwe route mbo naar ‘Ad-Specialist’: ‘versmallen’

Het uitgangspunt van deze route is het hebben van een ‘smal’ programma dat start in het mbo en loopt tot en met de Ad, met een lengte van nominaal 3,5 jaren. Dit programma richt zich nadrukkelijk op het specialisme binnen een vakgebied, als dat goed zichtbaar is te maken, tevens aan de hand van de relevantie voor de arbeidsmarkt voor afgestudeerde Ad’ers (met een bijpassende en goed ingerichte mbo-basis...) en uiteraard op niveau 5 eindigend.

Zo’n programma kan in minder jaren worden doorlopen, door die concentratie op een aantal specifieke en kenmerkende zaken waarvoor die ‘specialist’ gerichte kennis, competenties, vaardigheden en dus leeruitkomsten verwerft.

Er is voor deze route een aanpassing van de wetgeving nodig. Dat hoeft op zichzelf geen probleem te zijn, als men maar gewoon durft bepaalde grenzen te doorbreken. Daarbij spelen uiteraard allerlei zaken mee die voor het mbo en hbo anders in regelingen vervat zijn, maar dat moet dat maar worden onderzocht. Er zijn landen die ook meerdere van deze ‘specifieke’ routes kennen, vooral als het gaat om de sterke beroepsgerichtheid, op basis van de dynamiek in het werkveld. Dus, zoek uit wat kan en mag - en probeer creatief te denken...

Op een rijtje dus maar wat hierbij zoal kan spelen qua vormgeving en inrichting...

3 Opzet van de leerroute naar 'Ad-specialist'

- Het programma is formeel opgedeeld in 2 jaren mbo en 1,5 jaren Ad.
- Het betreft daarmee een leerroute van 3,5 jaren die twee sectoren verbindt en een eigen status heeft. Op dit moment is een mbo-4-opleiding veelal 3 jaren, zodat de route met de Ad erna een nominale duur van 5 jaren heeft, met vanwege de gestelde hbo-eisen een breed eindniveau.
- Het geheel is in handen van een ROC en een hogeschool die samen afspraken maken over het programma als geheel.
- Deze route is gericht op degenen die zich willen richten op en laten opleiden voor een duidelijke specialisatie binnen een sector van de arbeidsmarkt, duidelijk aan te tonen aan de hand van gegevens die daarvoor beschikbaar zijn – voor een langere periode, met geschikte vacatures.
- De onderwijseenheden passen bij de opbouw van het programma via een aantal duidelijke fases. Deze lopen nadrukkelijk in elkaar over. De indeling is daarmee zodanig dat het ROC en de Hogeschool maatwerk kunnen leveren, gelet op de vormgeving, de lesplekken, de stages, het praktijkleren en dat soort zaken.
- De hogeschool is ervoor verantwoordelijk dat hiermee wordt voldaan aan de eisen die behoren bij niveau 5. Alleen is het dus zo dat de daarbij behorende leeruitkomsten passen bij een 'smallere' eindfase. Eigenlijk geldt dit tevens voor reguliere Ad-opleidingen waarbij ook veelal in het tweede jaar keuzevakken zitten of een minor is aan te treffen en die mede op zich niet altijd op niveau 5 eindigen maar vooral ondersteunend zijn aan de kernvakken die juist wel dat niveau garanderen.

Dat klinkt natuurlijk nog steeds erg vaag, maar op deze wijze – verder allemaal uit te werken – kan er naast de specialist op mbo-4-niveau ook op niveau 5 een 'Ad-Specialist' worden opgeleid. Deze afgestudeerde zal meteen aan de slag kunnen gaan op de arbeidsmarkt en niet altijd de optie hebben om direct door te gaan voor de bachelorgraad (tenzij er aldaar een hele mooie passende afstudeerrichting beschikbaar is... ook iets om over na te denken...).

Maar de Ad-Specialist krijgt zonder enige twijfel in zijn of haar baan talloze kansen om binnen het bedrijf, de branche en de beroepsvereniging scholing te volgen, met certificaten die een verdere specialisatie mogelijk maken. Dat kunnen trajecten op niveau 6 zijn – denk maar eens aan de koppeling aan het NLQF. Zeker voor de sector Techniek is het een prima optie, met de Ad-Specialist als beginnend werknemer en als iemand die nog allerlei richtingen flexibel en dynamisch kan invullen via werk- en scholingservaringen.

Wie durven dit eens verder te bekijken? Kan dit een echte 'beroepskolom' worden? Zijn er branches die hier iets in zien, met vaak hun eigen opleidingsinstituten voor werknemers – denkend aan die certificaten? Overigens kent Zwitserland een soortgelijke aanpak... dus zo gek is het voorstel nou ook weer niet...